

NACIONALINĖ SVEIKATOS TARYBA
FORUMAS
„KAIP STABDYSIM DEPOPULIACIJĄ?“
 PRANEŠIMO TEMA: „LIETUVOS GYVENTOJŲ SVEIKATA IR SVEIKATOS SISTEMOS GALIMYBĖS SIEKIANT STABDYTI DEPOPULIACIJOS AUGIMĄ: REALIJA IR GALIMYBĖS“

Pranešėjas:
 dr. Laimutis Paškevičius
 Nacionalinės sveikatos tarybos narys

2023-03-20
 Vilnius

1

DEPOPULIACIJOS VALDYMAS (PRIEŽASČIŲ VS. PASEKMIŲ VALDYMAS

- ▶ **Valdyti pasekmes:**
 - ▶ ↑ gimstamumą
 - ▶ ↓ sergamumą
 - ▶ ↓ mirtinumą
 - ▶ ↑ sveiko ir laimingo gyvenimo trukmę
 - ▶ valdyti migraciją (e-, re-, i- migraciją)
- ▶ **Valdyti pasekmių priežastis:**
 - ▶ Ekosistemos (horizontalūs, sisteminiai, kompleksiniai) sprendiniai (sektoriniai, transektoriniai, VO / NVO, kt.)
 - ▶ Sveikatos priežiūros sistemos lygmens sprendiniai

2

PRANEŠIMO TURINYS

- I. Sveikata
- II. Resursai
- III. Sprendimai

3

SVEIKATA

4

DEMOGRAFINĖ SITUACIJĄ SALYJE ATSPINDI ŠIE PAGRINDINIAI RODIKLIAI: GIMSTAMUMAS, MIRTINGUMAS, MIGRACIJA

ŠIUO METU LIETUVOJE GYVENA 2,78 MLN. GYVENTOJŲ

- ▶ 2022 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2 mln. 806 tūkst. gyventojų, 10 tūkst. daugiau nei 2021 m. pradžioje.
- ▶ 2021 m. moterys sudarė 53,5 proc., o vyrai 46,5 proc. visų gyventojų.
- ▶ Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė sumažėjo iki 74,28 metų (2019 m. – 76,42 m.): vyrai iki 69,60 metų, moterys iki 78,87 metų. Lietuvos vyrų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė šiekta viena mažiausių Europos Sąjungoje.
- ▶ 2020-2021 m. COVID pandemija įtakoję daugelį demografinių ir sveikatos rodiklių.
- ▶ 2021 m. gimė 23.330 kūdikių, 7,2 proc. mažiau negu 2020 m. Suminimas gimtamumo rodiklio sumažėjo iki 1,34 (2015 m. buvo didžiausias per 20 metų -1,70).
- ▶ 2021 m. mirė 47.746 asmenys, 19,8 proc. daugiau negu 2019 m.
- ▶ Remiantis Higiėnos instituto 2021 m. duomenimis, per dvidešimt metų Lietuvoje dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos bei didelės emigracijos gyventojų skaičius sparčiai mažėjo. Per 20 m. gyventojų skaičius sumažėjo 662 tūkst., arba 19 proc., 2020 metais dėl didesnės imigracijos pirmą kartą per daugelį metų gyventojų skaičius padidėjo. Kartu su sugrįžtančiais Lietuvos piliečiais, Lietuvos gyventojų skaičius padidėjo beveik 20 tūkst. asyčių.

5

SVEIKATOS BŪKLĖS SUOKIMAS

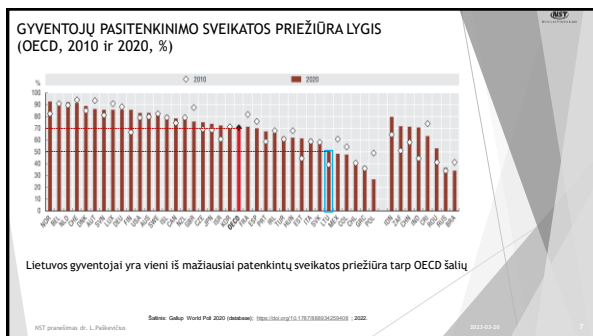
▶ Dauguma Lietuvos gyventojų nemano, kad jų sveikata yra gera.

▶ 2019 m. tik 46 % Lietuvos gyventojų teigė, kad jų sveikata yra gera - tai žemiausias rodiklis ES

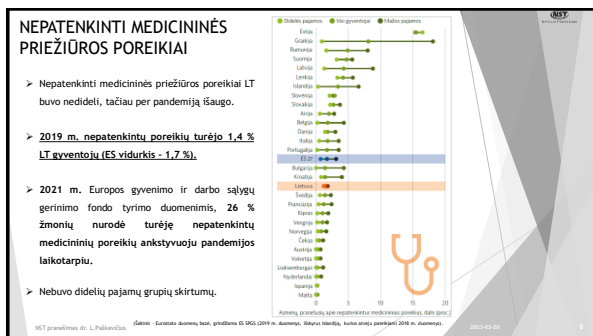
▶ Didėsnes pajamas gaunantys asmenys dažniau teigia esantys sveiki.

(Šaltinis - Eurostatio duomenų bazė, griežtama ES SPRS (2019 m. duomenys).
 Suapvalinti, kurie teigia, kad jų sveikata yra gera, dalis (proc.)

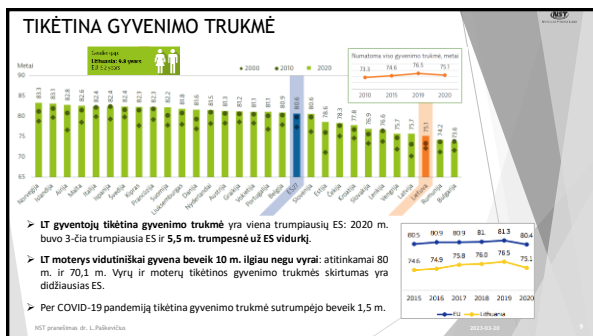
6

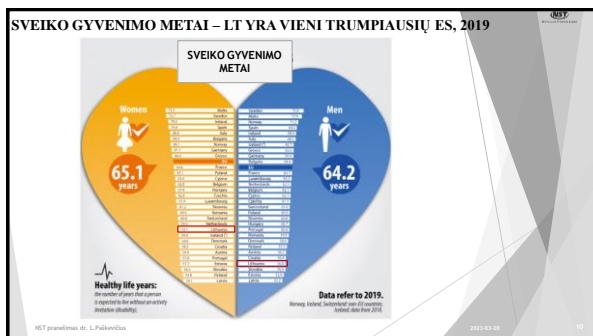
7

8

9

10

IŠVENGIAMAS MIRTINGUMAS

Išvengiamas mirtingumas – mirtingumas, nulemtas ligų (ar būklių), kurių galima išvengti taikant žinomas efektyvias prevencines ir/ar diagnostikos ir/ar gydymo priemones.

Išvengiamas mirtingumas – tai:

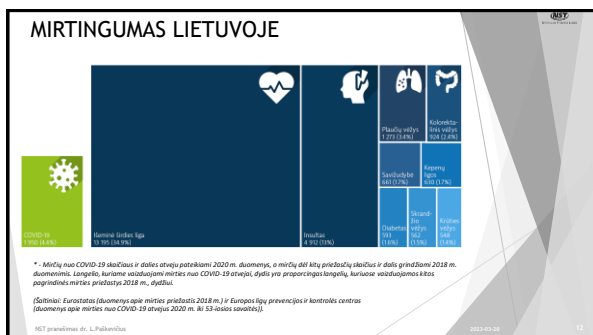
- Prevencijos priemonėmis išvengiamas mirtingumas bei
- Sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamas mirtingumas (mirtingumas nuo pagydomų ligų).

Prevencijos priemonėmis
išvengiamas mirtingumas – tai mirtys, kurių paprastai galima išvengti imantis visuomenės sveikatos ir pirminės prevencijos priemonių (t.y. prieš prasidedant ligoms, traumoms, siekiant sumažinti jų dažnumą).

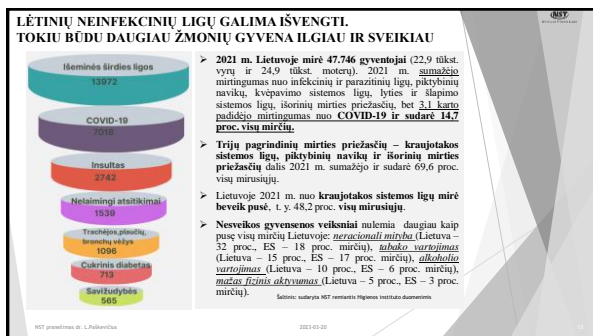
Sveikatos priežiūros priemonėmis
išvengiamas mirtingumas – tai mirtys, kurių paprastai galima išvengti imantis sveikatos priežiūros priemonių, įskaitant atitrinkusių sveikatos tikrinimą ir gydymą (t.y. prasidėjus ligoms ir siekiant sumažinti mirties atvejus)

Šaltinis: Galia: World Pop 2020 (duomenys: 199.106.042.15.17078889252903 - 2022)

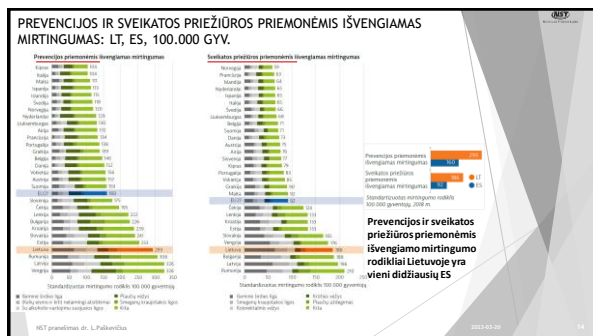
11

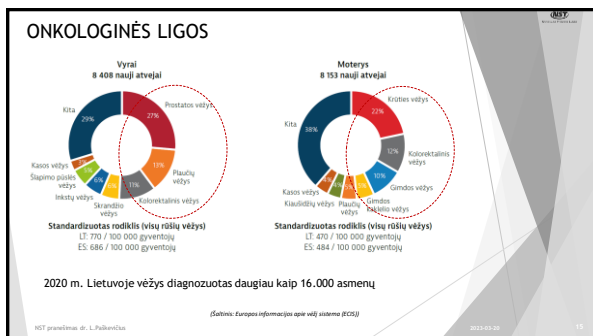
12

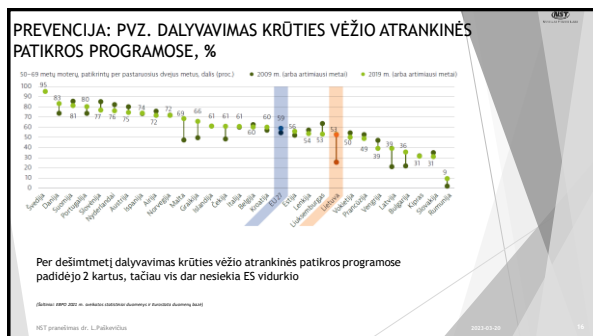
13

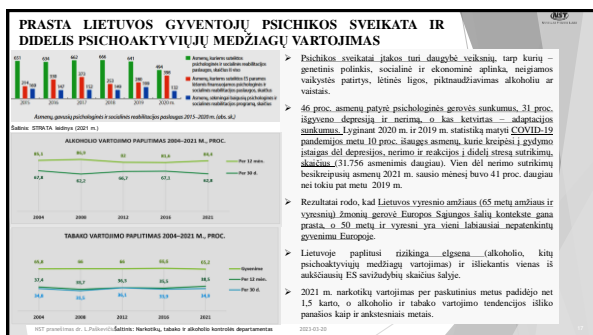
14

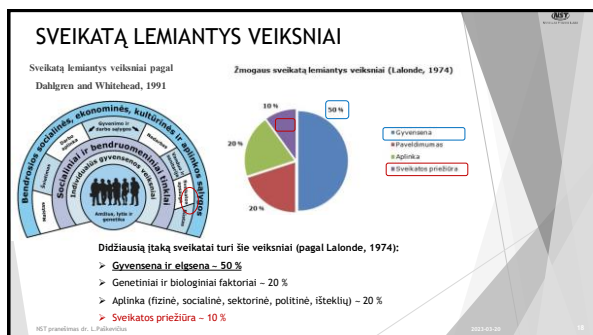
15

16

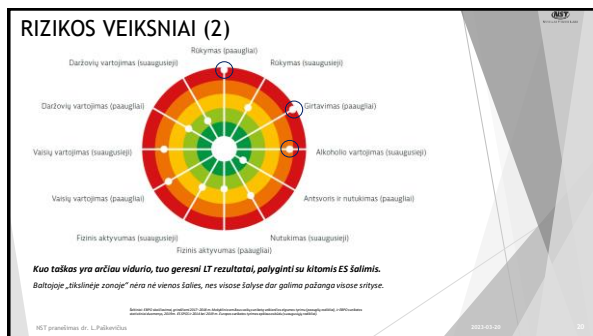
17

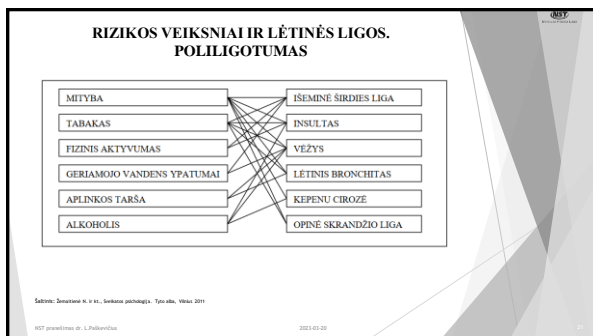
18

19

20

21

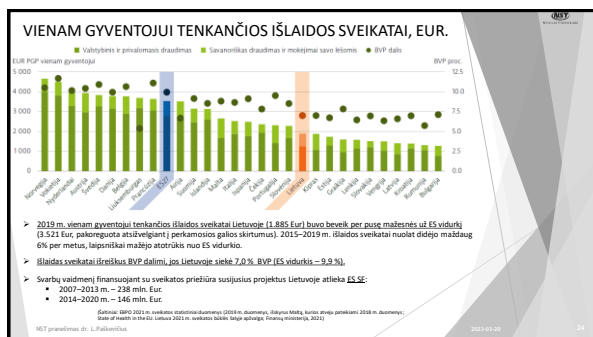
22

SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FINANSAVIMAS: LT vs. ES VID.

Nr.	Kriterijus	LT	ES	Δ (LT vs ES)
1.	Sveikatos priežiūrai skiriama BVP dalis, %	7,8(9)	9,9 (10)	-2,9%
2.	1 gyventojui tenkančios išlaidos sveikatai, Eur	1.889€	3.321€	-1.436€
3.	Valstybės lėšomis finansuojama išlaidų sveikatai dalis, %	66,4%	79,7%	-13,3%
4.	Privačiomis lėšomis finansuojama išlaidų sveikatai dalis:	33,6%	20,3%	+13,3%
4.1.	Gyventojų lėšomis (tiesioginiai mokesčiai) (OOP) finansuojama išlaidų sveikatai dalis, %	32,3%	15,4%	+16,9%
4.2.	Privačias sveikatos draudimo (PHI) finansuojama išlaidų sveikatai dalis, %	1,3%	4,9%	-3,6%

NST pranešimas dr. L.Paškevičiaus 2023-03-20 23

23

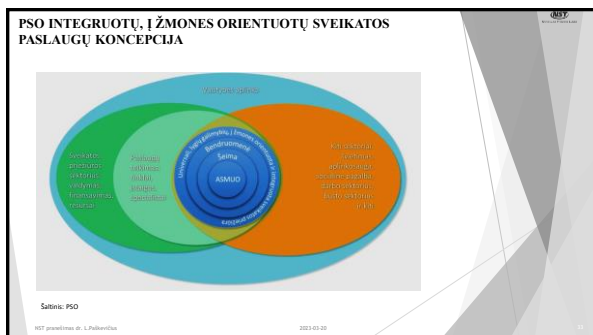
24

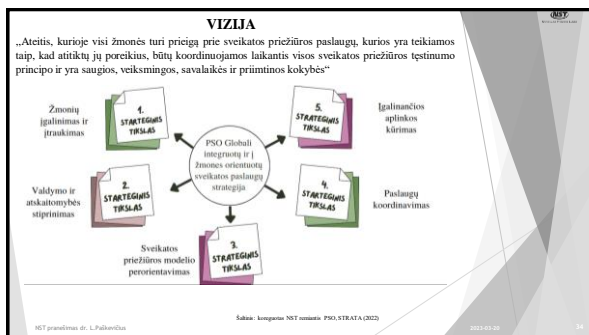
31

32

33

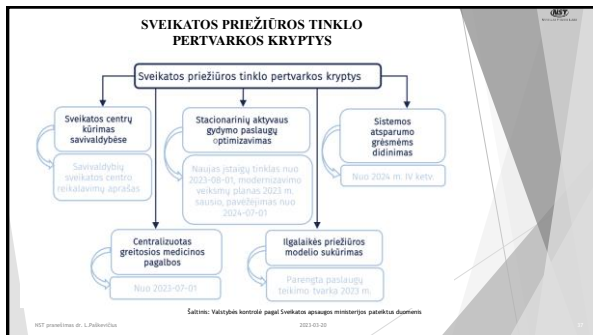
34

- ### SVEIKATOS APSAUGOS REFORMOS ESMINIAI POKYČIAI
- Sveikatos (asmens SP ir visuomenės SP) ir socialinių paslaugų integracija.
 - Šeimos gydytojo instituto stiprinimas.
 - SP bendradarbiavimo stiprinimas (Savivaldybių sveikatos centrų pagrindu).
 - SP destacionarizacija (ambulatorinių, mobilių, nuotolinių ASPP plėtra), deinstitutionalizacija (paciento namuose ASPP teikimo plėtra).
 - SP regionalizacija.
 - SP klasterizacija, pacientų „žalių koridorių“ plėtra
 - SP centralizacija (GMP, stacionarinės ASPP).
 - SP skaitmenizacija.
 - SP kokybės plėtra (kokybės (value) vs kiekybė (volume)).
- change
- Šaltinis: LR sveikatos apsaugos ministerija, 2023
- NST pranešimas dr. L.Paškevičius 2023-03-20 35

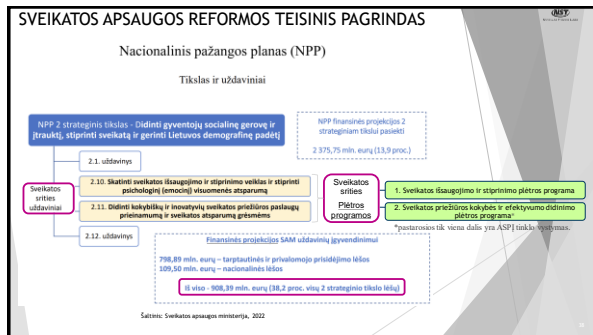
35

- ### SVEIKATOS APSAUGOS REFORMOS PRIORITETAI
- VISUOMENĖS IR ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VEIKLOS KOKYBĖS GERINIMAS
 - SVEIKATOS SISTEMOS ATSPARAMO GĖRŠMĖMS UŽTIKRINIMAS
 - ILGALAIKĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ TEIKIMO MODELIO SUKŪRIMAS
 - SVEIKATOS SISTEMOS SKAITMENINIMAS
 - PSICHIKOS SVEIKATOS RAŠTINGUMO IR PASLAUGŲ ĮVAIROVĖS DIDINIMAS
- Šaltinis: LR sveikatos apsaugos ministerija, 2023
- NST pranešimas dr. L.Paškevičius 2023-03-20 36

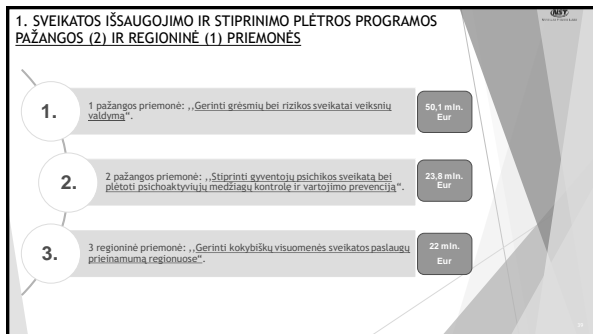
36

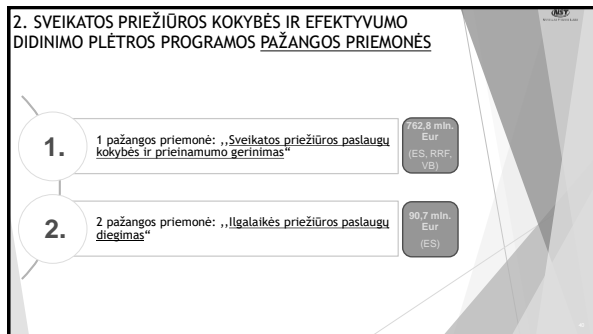
37

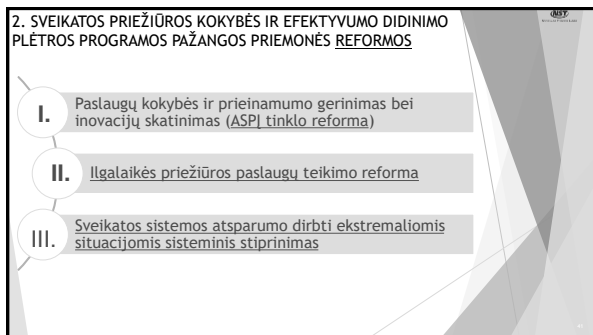
38

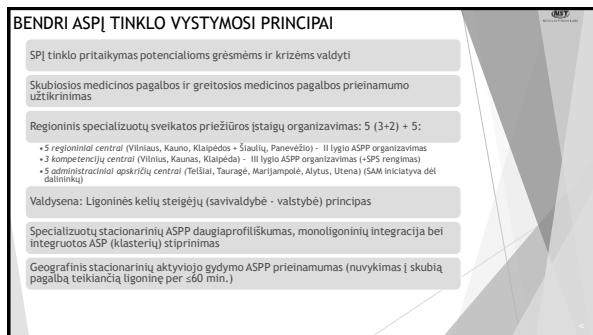
39

40

41

42

ATEITIES SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMOS VYSTYMO KRYPTYS (2)

- Pereiti nuo „Kiekiau (apimtimi) pagrįstos priežiūros“ (Volume-based care) prie „Verte pagrįstos priežiūros“ (Value-based care), integruotos į Holistinę (visapusę) sveikatos stiprinimo paradigmą, kurios taikymo sritis išsina iš tradicinio sveikatos priežiūros sektoriaus ribų (pvz. švietimo, aplinkosaugos ir kt.).
- Pereiti nuo diferencijuotos prie integruotos sveikatos priežiūros sistemoms; nuo vertės nekuriančios konkurencijos prie vertę kuriančio bendradarbiavimo ir efektyvumą skatinančios konkurencijos (ko-opeticijos) (viešasis / privatus sektorius).
- Pereiti nuo „Viskas tinka visiems“ (*All fits All*) prie subalansuotos visuomenės / personalizuotos (pritaikytos specialiai paciento genetiniam profilui, vertyboms ir poreikiams) kokybiškos sveikatos priežiūros.

NST pranešimas dr. L.Paškevičius 2023-03-20 49

49

ATEITIES SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMOS VYSTYMO KRYPTYS (3)

- Priimant sveikatos politikos formavimo ir įgyvendinimo sprendimus, atsižvelgti į sveikatos priežiūros sektoriaus sistemiskumą ir kompleksiskumą, stiprinti jo tvarumą ir atsparumą dabarties bei ateities iššūkiams.
- Sveikatos priežiūros sektorius turi tapti inovacijų ekosistemos dalimi.
- Skubiai spręsti SPS ŽI trūkumo iššūkius (didinti priėmimą į slaugos, medicinos studijas; gerinti darbo sąlygas, priimti medikus iš kitų šalių, kt.).
- Keisti organizacinę kultūrą ir valdyseną SP sektoriuje, SP įstaigose. Tradicinis (vertikalus, direktyvinis) valdymas turi būti pakeistas lyderyste ir bendradarbiaujančia partneryste, tinklaveika bei gera valdysena grįstais vadybos modeliais, Korupcijos SP sektoriuje „išrovimas“.

NST pranešimas dr. L.Paškevičius 2023-03-20 50

50

51